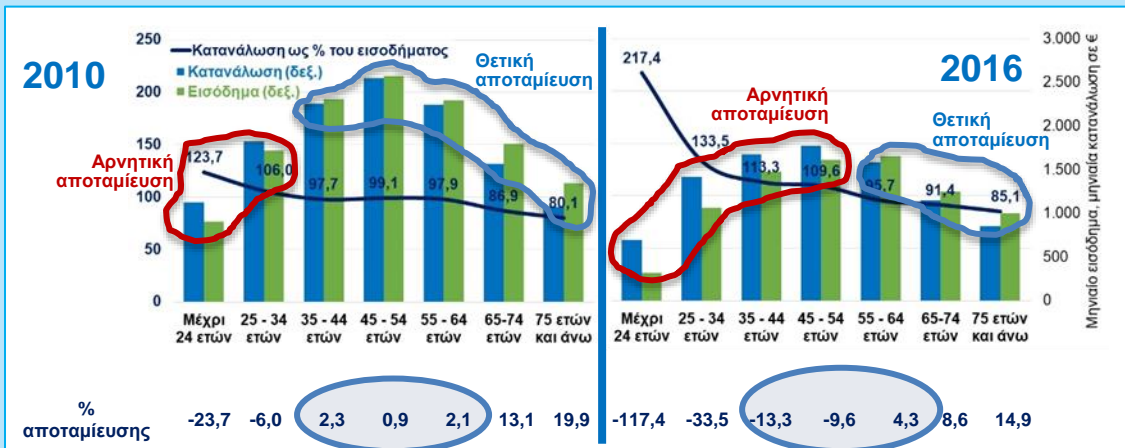

Η αρνητική αποταμίευση των παραγωγικών ηλικιών βαρίδι στην ανάκαμψη της οικονομίας

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

- Η ολοκλήρωση της 4^{ης} αξιολόγησης με fast-track διαδικασίες μαρτυρά τη βούληση κυβέρνησης και θεσμών για έγκαιρη ολοκλήρωση και έξοδο αμφοτέρων από το 3^ο μνημόνιο. Η ολοκλήρωση 3 αξιολογήσεων σε λιγότερο από ένα χρόνο αποτελεί μια πολύ θετική εξέλιξη καθώς μεταφέρει μηνύματα σταθερότητας στις αγορές. Η υλοποίηση και εμπάθυνση των μεταρρυθμίσεων είναι πλέον Ελληνική υπόθεση. Κατά τον ΣΕΒ οι απαραίτητες παρεμβάσεις στην οικονομία που θα εξασφαλίσουν συνθήκες δυναμικής ανάπτυξης με εκτίναξη των επενδύσεων και απογείωση της εξωστρέφειας είναι: **(α) στις εργασιακές σχέσεις** : αλλαγή στη λειτουργία της διατησίας, σύνδεση των μισθών με την παραγωγικότητα και ελεύθερες συλλογικές διαπραγματεύσεις, **(β) στον ανταγωνισμό** : απελευθέρωση των αγορών προϊόντων και υπηρεσιών, ολοκλήρωση των ιδιωτικοποιήσεων, άρση των γραφειοκρατικών διαδικασιών χωροθέτησης και αδειοδότησης των επιχειρήσεων, **(γ) στη φορολογία** : σταδιακή μείωση των φορολογικών συντελεστών στην εργασία και το κεφάλαιο, επέκταση των ηλεκτρονικών συναλλαγών, **(δ) στη δημόσια διοίκηση** : πλήρης ψηφιοποίηση της λειτουργίας της και εκχώρηση δραστηριοτήτων στον ιδιωτικό τομέα (outsourcing). Τώρα που η κυβέρνηση αγκαλιάζει όλο και περισσότερο την επιχειρηματικότητα, είναι χρήσιμο να εντάσει στα σχέδια της προτάσεις που προέρχονται από εκείνους που δημιουργούν δουλειές, πληρώνουν φόρους και συμβάλλουν στην πρόοδο της Ελληνικής κοινωνίας. Η αναπτυξιακή στρατηγική που μόλις δόθηκε στη δημοσιότητα, ενσωματώνει ελάχιστες από τις ενδιαφέρουσες προτάσεις που παρουσιάστηκαν στο πρόσφατο επενδυτικό συνέδριο του ΣΕΒ. Το στοίχημα για όλους μας είναι να δώσουμε πραγματικά φιλοεπενδυτικό περιεχόμενο στις μεταρρυθμίσεις πέρα από τη καταγραφή κάποιων επικεφαλίδων στις οποίες όλοι συμφωνούμε. Μετά από μια δεκαετία απώλειας 25% του ΑΕΠ, οι χαμηλοί ρυθμοί ανάπτυξης του 1,5-2% δεν αρκούν. Απαιτείται μια πραγματική αναπτυξιακή εκτίναξη για να επιλυθούν τα σοβαρά προβλήματα που αφήνει πίσω της η ύφεση (αποεπένδυση, ανεργία, κόκκινα δάνεια, μετανάστευση). Επί του κειμένου της συμφωνίας όμως θα επανέλθουμε αναλυτικότερα.
- Από το 2012, η αποταμίευση των νοικοκυριών έχει γίνει αρνητική ενώ επιδεινώνεται συν τω χρόνω. Το 2017, το ποσοστό αποταμίευσης διαμορφώθηκε, μάλιστα, στο χαμηλότερο επίπεδο της σύγχρονης οικονομικής ιστορίας της χώρας (-7,3% του ακαθάριστου διαθέσιμου εισοδήματος), με τους φόρους και εισφορές να έχουν αυξηθεί, ως ποσοστό του εισοδήματος των μισθωτών, των ελεύθερων επαγγελματιών και των συνταξιούχων, από 28,3% το 2014 σε 30% το 2017. Η αδυναμία αποταμίευσης σήμερα έχει συνέπειες για την ευημερία των νοικοκυριών διαχρονικά, καθώς, σε συνδυασμό με την απουσία τραπεζικής χρηματοδότησης, περιορίζει το ύψος των επενδύσεων των νοικοκυριών (αγορά κατοικίας, επιχειρηματική δραστηριότητα ελεύθερων επαγγελματιών, κ.ο.κ.), καθώς τα νοικοκυριά προσπαθούν σήμερα να συντηρήσουν ένα επίπεδο κατανάλωσης μεγαλύτερο από αυτό που στηρίζει το τρέχον εισόδημα τους. Αξιοσημείωτο είναι ότι οι άνθρωποι που δεν αποταμιεύουν σήμερα είναι εκείνοι στις πιο παραγωγικές ηλικίες των 35-54 ετών που, πριν την κρίση, και αποταμιεύαν και αποπλήρωναν τα δάνειά τους και έβαζαν κάτι στην άκρη για αργότερα. Μάλιστα, τα νοικοκυριά με αρχηγό οικογένειας ηλικίας 35-44 ετών είναι τα πλέον επιβαρυνόμενα. Ενώ στην αρχή της κρίσης (2010) αποταμιεύαν το 2,3% των εισοδημάτων τους, σήμερα (2016) η αποταμίευση τους είχε γίνει βαθιά αρνητική (-13,3%). Όταν οι άνθρωποι αυτοί γίνουν συνταξιούχοι, τότε οι συσσωρευμένες αποταμιεύσεις τους θα είναι χαμηλές, ενώ και οι συντάξεις τους θα είναι μειωμένες, λόγω της ανυπαρξίας συνταξιοδοτικής αποταμίευσης, αλλά και της προϊούσας γήρανσης του πληθυσμού. Έτσι, η κατανάλωσή τους θα συμπιέζεται και από τις δύο πλευρές. Τέλος, τα νοικοκυριά, με αρχηγό οικογένειας σε ηλικία έως 34 ετών, υπό κανονικές συνθήκες, έχουν αρνητική αποταμίευση, καθώς η κατανάλωσή τους στηρίζεται με δανεικά από τις τράπεζες ή με «χορηγίες» γονέων. Με την κρίση, όμως, οι τράπεζες παραμένουν επιφυλακτικές στη χορήγηση νέων δανείων προς τα νοικοκυριά. Ταυτόχρονα, έχει μειωθεί κατακόρυφα η κατανάλωσή τους αλλά πολύ λιγότερο από το εισόδημά τους, με την αρνητική τους αποταμίευση να έχει εκτοξευθεί στα ύψη, καθώς οι «χορηγίες» γονέων συνεχίζονται. Σημειώνεται ότι η αποταμίευση στα νοικοκυριά με αρχηγό οικογένειας ηλικίας άνω των 65 ετών (κυρίως συνταξιούχοι) ήταν πριν την κρίση, αλλά και είναι και σήμερα, θετική, αν και έχει μειωθεί κατά τι λόγω της ύφεσης. Το εύρημα αυτό έρχεται σε αντίθεση με την θεωρία που θέλει τους ηλικιωμένους να έχουν αρνητική αποταμίευση, καθώς στηρίζουν ένα επίπεδο κατανάλωσης υψηλότερο του εισοδήματός τους, χρησιμοποιώντας την αποταμίευσή τους. Προφανώς, στην Ελλάδα οι αποταμιεύσεις των ηλικιωμένων τείνουν να στηρίζουν κυρίως τα παιδιά τους, είτε ενισχύοντας το εισόδημά τους, εν ζωή, είτε τον πλούτο τους, μετά θάνατον. Παρόλα αυτά, πολλοί νέοι άνθρωποι φεύγουν από την Ελλάδα σε αναζήτηση επαγγελματικής αποκατάστασης, ενώ όσοι σπούδασαν στο εξωτερικό, δεν επιστρέφουν πίσω στην πατρίδα. Και αυτό συμβαίνει διότι αξιώνουν την απλή κανονικότητα που τους στερήσε η χώρα στην οποία γεννήθηκαν, δηλαδή να αγοράσουν ένα σπίτι, να ανοίξουν μια επιχείρηση και να φτιάξουν οικογένεια. Δεν είναι τυχαίο, πάντως, που η ελληνική κοινωνία «άντεξε» την μεγαλύτερη κρίση στην μεταπολεμική της ιστορία, καθώς οι συντάξεις έπαιξαν τον ρόλο της μητέρας όλων των οικονομικών σταθεροποιητών, στηρίζοντας την κατανάλωση ακόμη και των πιο παραγωγικών ηλικιών που υπερφορολογούνται για να πληρωθούν οι συντάξεις, σε ένα φαύλο κύκλο που δεν αφήνει την οικονομία να σταθεί στα πόδια της.

«Τό πένεσθαι ούχ όμολογεῖν τινί αἰσχροῖν, ἀλλὰ μὴ διαφεύγειν ἔργῳ αἴσχιον.» [Ἐπιτάφιος Περικλέους](#)

Εισόδημα και κατανάλωση κατά ηλικία του αρχηγού του νοικοκυριού: 2010 και 2016

(ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2010 και 2016)

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Με την ευγενική χορηγία:

Μιχάλης Μασουράκης
Chief Economist

E: mmassourakis@sev.org.gr
T: +30 211 500 6104

Μιχάλης Μητσόπουλος
Senior Advisor

E: mmitsopoulos@sev.org.gr
T: +30 211 500 6157

Θανάσης Πρίντσιπας
Associate Advisor

E: printsipas@sev.org.gr
T: +30 211 500 6176

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

Η σχετική σταθερότητα της ιδιωτικής κατανάλωσης στη διάρκεια της κρίσης (ή γιατί η αποταμίευση των νοικοκυριών είναι αρνητική)

Από το 2012 και μετά, η αποταμίευση των νοικοκυριών έχει γίνει αρνητική και επιδεινώνεται συν τω χρόνω κάτω από την επίδραση του προγράμματος προσαρμογής. Η αδυναμία αποταμίευσης έχει συνέπειες για την ευημερία των νοικοκυριών διαχρονικά, καθώς σε συνδυασμό με την απουσία τραπεζικής χρηματοδότησης, περιορίζει το ύψος των επενδύσεων των νοικοκυριών (αγορά κατοικίας, επιχειρηματική δραστηριότητα ελεύθερων επαγγελματιών, κ.ο.κ.), καθώς τα νοικοκυριά προσπαθούν να στηρίξουν ένα επίπεδο κατανάλωσης μεγαλύτερο από αυτό που στηρίζει το τρέχον εισόδημα τους, που συμπιέζεται λόγω της προσαρμογής.

Στο κείμενο που ακολουθεί, τεκμηριώνεται το φαινόμενο της αρνητικής αποταμίευσης στις πιο παραγωγικές ηλικίες, που, σε κανονικές εποχές, είναι εκείνες οι ομάδες του πληθυσμού που κυρίως αποταμιεύουν για το μέλλον. Στη βιβλιογραφία, η σχέση κατανάλωσης-εισοδήματος έχει αποδειχθεί ότι επηρεάζεται καταλυτικά από τη φάση της ζωής που διανύει ο καταναλωτής, δεδομένου του αρχικού πλούτου που κληρονομεί, το εισόδημα που αναμένεται να δημιουργήσει στη διάρκεια της ζωής του και τον πλούτο που επιθυμεί να κληρονομήσουν τα παιδιά του. Έτσι, η τρέχουσα κατανάλωση δεν επηρεάζεται μόνο από το τρέχον εισόδημα, αλλά μάλλον από το αναμενόμενο συνολικό εισόδημα στη διάρκεια του κύκλου ζωής του εργαζομένου. Έτσι, στις νεαρές ηλικίες ο καταναλωτής δανείζεται με βάση το αναμενόμενο εισόδημα στη διάρκεια της ζωής του, για να στηρίξει ένα επίπεδο κατανάλωσης υψηλότερο από αυτό που μπορεί να δικαιολογήσει το σχετικά χαμηλό τρέχον εισόδημά του. Καθώς εισέρχεται στη μέση ηλικία (τα πιο παραγωγικά χρόνια), ο καταναλωτής αρχίζει να αποπληρώνει τα δάνεια του και να αποταμιεύει για τα γεράματα, με το σχετικά υψηλό εισόδημά του να υπερβαίνει το επίπεδο κατανάλωσης. Τέλος, στην συνταξιοδότηση, ο καταναλωτής αρχίζει

να χρησιμοποιεί τις αποταμιεύσεις του για να διατηρήσει ένα υψηλότερο επίπεδο κατανάλωσης από αυτό που δικαιολογεί η σχετικά χαμηλή σύνταξη του. Το πώς υπολογίζει ο καταναλωτής το συνολικό εισόδημα καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του, καθώς και το πώς αντιδρά όταν το τρέχον εισόδημα του υπόκειται σε διακυμάνσεις, αποτελούν αντικείμενα έρευνας, τα συμπεράσματα της οποίας πολλές φορές επιδρούν στην προβλεψιμότητα της θεωρίας. Στην περίπτωση της Ελλάδας, η πτώση του εισοδήματος κατά το ¼ στα πρώτα χρόνια της προσαρμογής των Μνημονίων, καθώς και οι βαθιές περικοπές των συντάξεων, προφανώς αποτελούν σοκ για τη συμπεριφορά του καταναλωτή. Στην αρχή, ο καταναλωτής μπορεί να θεωρεί τις αλλαγές αυτές πρόσκαιρες, και να μην αντιδρά σε μεγάλο βαθμό. Όταν, όμως, συνειδητοποιήσει ότι οι αλλαγές αυτές έχουν μόνιμο χαρακτήρα (και επηρεάζουν το «μόνιμο» εισόδημά του), τότε η καταναλωτική του συμπεριφορά μεταβάλλεται.

Η πτώση του εισοδήματος κατά το ¼ στα πρώτα χρόνια της προσαρμογής των Μνημονίων, καθώς και οι βαθιές περικοπές των συντάξεων, προφανώς αποτελούν σοκ για τη συμπεριφορά του καταναλωτή. Στην αρχή, ο καταναλωτής μπορεί να θεωρεί τις αλλαγές αυτές πρόσκαιρες, και να μην αντιδρά σε μεγάλο βαθμό. Όταν, όμως, συνειδητοποιήσει ότι οι αλλαγές αυτές έχουν μόνιμο χαρακτήρα (και επηρεάζουν το «μόνιμο» εισόδημά του), τότε η καταναλωτική του συμπεριφορά μεταβάλλεται.

Στα στοιχεία που χρησιμοποιούνται στην ανάλυση που ακολουθεί, το εισόδημα είναι σε καθαρή βάση μετά από φόρους και εισφορές, ενώ δεν περιλαμβάνει και τα τεκμαρτά ενοίκια λόγω ιδιοκατοίκησης. Ο ορισμός της αποταμίευσης όπως υπολογίζεται στο παρόν κείμενο προέρχεται από στοιχεία εισοδήματος και κατανάλωσης από την Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών και, ως εκ τούτου, προσεγγίζει μεν σε μεγάλο βαθμό, αλλά δεν ταυτίζεται *pari passu*, με τον συμβατό ορισμό της αποταμίευσης, που βασίζεται σε στοιχεία εθνικών λογαριασμών.

Στο διάγραμμα της πρώτης σελίδας, παρουσιάζεται η σχέση καταναλωτικής δαπάνης και εισοδήματος κατά ομάδα νοικοκυριών με κριτήριο την ηλικία του αρχηγού της οικογένειας για τα έτη 2010 και 2016. Το 2010 (στην αρχή της κρίσης), η κατανομή των νοικοκυριών παρουσιάζει τα τυπικά ευρήματα συμβατά με την υπόθεση της κατανομής της αποταμίευσης στη διάρκεια του κύκλου ζωής του εργαζομένου. Μέχρι την ηλικία των 34 ετών, τα νοικοκυριά παρουσιάζουν αρνητική αποταμίευση (καταναλώνουν, δηλαδή, πάνω από το εισόδημά τους), καθώς είτε δανείζονται, είτε, στην περίπτωση της Ελλάδας, γίνονται αποδέκτες «στήριξης» από τους γονείς. Ακολούθως, στις πλέον παραγωγικές ηλικίες (35 έως 64 ετών), τα νοικοκυριά αποταμιεύουν (δεν καταναλώνουν, δηλαδή, όλο το εισόδημά τους), καθώς αυξάνεται το εισόδημα τους και συσσωρεύουν αποταμειακούς πόρους. Τέλος, στις ηλικίες άνω των 65 ετών τα νοικοκυριά φαίνεται να αποταμιεύουν πολύ περισσότερο απ' ό,τι οι πιο παραγωγικές ηλικίες, καθώς η κατανάλωσή τους πέφτει (οι ανάγκες τους μειώνονται) ταχύτερα από το εισόδημά τους. Το τελευταίο, ενδεχομένως, αντανακλά τον υψηλό βαθμό αναπλήρωσης του εισοδήματος από την σύνταξη, πριν τις μεταρρυθμίσεις στο συνταξιοδοτικό σύστημα της χώρας. Η θεωρία, βεβαίως, αλλά και η διεθνής εμπειρία, θέλει τους συνταξιούχους να έχουν αρνητική αποταμίευση καθώς ρευστοποιούν αποταμιεύσεις για να στηρίξουν ένα υψηλότερο επίπεδο κατανάλωσης απ' ό,τι επιτρέπει η σύνταξή τους.

Το 2016, έχοντας αφήσει πίσω μας μία τεράστια προσαρμογή, με το ΑΕΠ και τον πλούτο των νοικοκυριών να έχουν μειωθεί κατακόρυφα, με τις

αξίες των κατοικιών, των μετοχών, των ομολόγων, κλπ. να έχουν καταρρεύσει, η σχέση κατανάλωσης-εισοδήματος, εν πολλοίς αντιστρέφεται. Συγκεκριμένα, η αρνητική αποταμίευση στα νοικοκυριά μέχρι 34 ετών εκτινάσσεται και σχεδόν πενταπλασιάζεται κυρίως καθώς τα εισοδήματά τους καταρρέουν, ενώ η μείωση της κατανάλωσής τους μετριάζεται από αυξημένες «χορηγίες» γονέων καθώς η πρόσβαση στον τραπεζικό δανεισμό στερεύει. Στις πιο παραγωγικές ηλικίες (μέχρι 54 ετών), η αποταμίευσή τους από θετική πριν την κρίση γίνεται έντονα αρνητική. Τέλος, στις ηλικίες από 55 ετών και άνω, η αποταμίευση εξακολουθεί να είναι θετική, αν και μειώνεται σε σχέση με την αρχή της κρίσης λόγω της ύφεσης.

Παρά τις βαθιές περικοπές των συντάξεων από το 2010 (υπολογίζονται σε -14%), το εισόδημα των νοικοκυριών με αρχηγό οικογένειας άτομο ηλικίας 65-74 ετών μειώθηκε κατά -31%, ενώ η κατανάλωσή τους μειώθηκε κατά -27,4%, όσο περίπου και στις άλλες ηλικιακές ομάδες, γεγονός που παραπέμπει ενδεχομένως σε ηθελημένη αδυναμία κατανάλωσης, καθώς εισοδήματα των ηλικιωμένων χρησιμοποιούνται για να προφυλάξουν το επίπεδο κατανάλωσης των νεότερων ηλικιών που πλήττονται από πρωτόγνωρη ύφεση και ανεργία.

Από τα στοιχεία του Πίνακα Δ01, φαίνεται ότι η πτώση των εισοδημάτων μεταξύ 2010 και 2016 ήταν υψηλότερη στα νοικοκυριά στις ηλικίες μέχρι 24 ετών (-65,4%) και 25-34 ετών (-38,8%). Στις πιο παραγωγικές ηλικίες, η πτώση των εισοδημάτων ήταν υψηλότερη στα νοικοκυριά στις ηλικίες 45-54 ετών (-37,5%), με την πτώση να περιορίζεται σε -28,1% στην ηλικιακή

Δ01: Εισόδημα και κατανάλωση κατά ηλικία: 2010 και 2016
(ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα οικογενειακών προϋπολογισμών 2010 και 2016)

2010

	μέχρι 24 ετών	25 - 34 ετών	35 - 44 ετών	45 - 54 ετών	55 - 64 ετών	65 - 74 ετών	75 ετών και άνω
Μέση μηνιαία κατανάλωση	1.138,8	1.837,2	2.267,3	2.560,5	2.258,4	1.575,8	1.084,8
Μέσο καθαρό μηνιαίο εισόδημα	920,9	1.733,7	2.319,8	2.583,9	2.306,7	1.813,8	1.355,1
Κατανάλωση ως % του εισοδήματος	123,7	106,0	97,7	99,1	97,9	86,9	80,1
Αριθμός νοικοκυριών	109.005	377.970	782.739	776.838	765.092	691.636	627.984
% νοικοκυριών	2,6%	9,1%	18,9%	18,8%	18,5%	16,7%	15,2%
% αποταμίευσης: (εισόδημα - κατανάλωση)/εισόδημα	-23,7%	-6,0%	2,3%	0,9%	2,1%	13,1%	19,9%

2016

	μέχρι 24 ετών	25 - 34 ετών	35 - 44 ετών	45 - 54 ετών	55 - 64 ετών	65 - 74 ετών	75 ετών και άνω
Μέση μηνιαία κατανάλωση	692,9	1.417,8	1.673,1	1.769,6	1.587,2	1.144,0	849,5
Μέσο καθαρό μηνιαίο εισόδημα	318,8	1.061,8	1.476,9	1.614,1	1.659,0	1.251,6	997,8
Κατανάλωση ως % του εισοδήματος	217,4	133,5	113,3	109,6	95,7	91,4	85,1
Αριθμός νοικοκυριών	71.934	290.898	696.468	795.144	766.931	684.857	797.955
% νοικοκυριών	1,8%	7,1%	17,0%	19,4%	18,7%	16,7%	19,4%
% αποταμίευσης: (εισόδημα - κατανάλωση)/εισόδημα	-117,4%	-33,5%	-13,3%	-9,6%	4,3%	8,6%	14,9%

Μεταβολή 2016 / 2010

	μέχρι 24 ετών	25 - 34 ετών	35 - 44 ετών	45 - 54 ετών	55 - 64 ετών	65 - 74 ετών	75 ετών και άνω
Μέση μηνιαία κατανάλωση	-39,2%	-22,8%	-26,2%	-30,9%	-29,7%	-27,4%	-21,7%
Μέσο καθαρό μηνιαίο εισόδημα	-65,4%	-38,8%	-36,3%	-37,5%	-28,1%	-31,0%	-26,4%

Σημ.: Το εισόδημα είναι καθαρή βάση μετά από φόρους και εισφορές, ενώ δεν περιλαμβάνει και τα τεκμαρτά ενοίκια λόγω ιδιοκατοίκησης. Η κατανάλωση περιλαμβάνει το σύνολο των αγορών, μη συμπεριλαμβανομένων των απολαβών σε είδος.

ομάδα 55-64 ετών και -36,3% στην ηλικιακή ομάδα 35-44 ετών, με τους συνταξιούχους (65-74 ετών) να υφίστανται μείωση εισοδημάτων κατά -31%.

Ταυτόχρονα, σε όλες τις ηλικιακές ομάδες, η κατανάλωση μειώθηκε αλλά εν γένει λιγότερο από την μείωση των εισοδημάτων, με την μείωση της κατανάλωσης στις ηλικίες 45-54 ετών να διαμορφώνεται στο υψηλότερο επίπεδο (-30,9%). Παρά τις βαθιές περικοπές των συντάξεων από το 2010 (υπολογίζονται σε -14%), το εισόδημα των νοικοκυριών με αρχηγό οικογένειας άτομο ηλικίας 65-74 ετών μειώθηκε κατά -31%, ενώ η κατανάλωσή τους μειώθηκε κατά -27,4%, όσο περίπου και στις άλλες ηλικιακές ομάδες, γεγονός που παραπέμπει ενδεχομένως σε ηθελημένη αδυναμία κατανάλωσης, καθώς εισοδήματα των ηλικιωμένων χρησιμοποιούνται

για να προφυλάξουν το επίπεδο κατανάλωσης των νεότερων ηλικιών που πλήττονται από πρωτόγνωρη ύφεση και ανεργία.

Έτσι, οι εξελίξεις αυτές, ίσως, καταδεικνύουν μεταφορές πόρων από τα πιο ηλικιωμένα νοικοκυριά προς τα νοικοκυριά στις νεότερες ηλικίες, δεδομένης της, πέραν του φυσιολογικά αναμενόμενου, μεγάλης μείωσης των εισοδημάτων των εργαζομένων, λόγω και της συνακόλουθης αύξησης της ανεργίας, στην περίοδο της μεγαλύτερης ύφεσης στην ιστορία της χώρας σε περίοδο ειρήνης. Είναι προφανές ότι έγινε προσπάθεια από την πλευρά των ηλικιωμένων να στηρίξουν τις οικογένειες των παιδιών τους, μειώνοντας την κατανάλωσή τους ακόμη και πέραν της μείωσης των συντάξεων τους (μέρος των συντάξεων

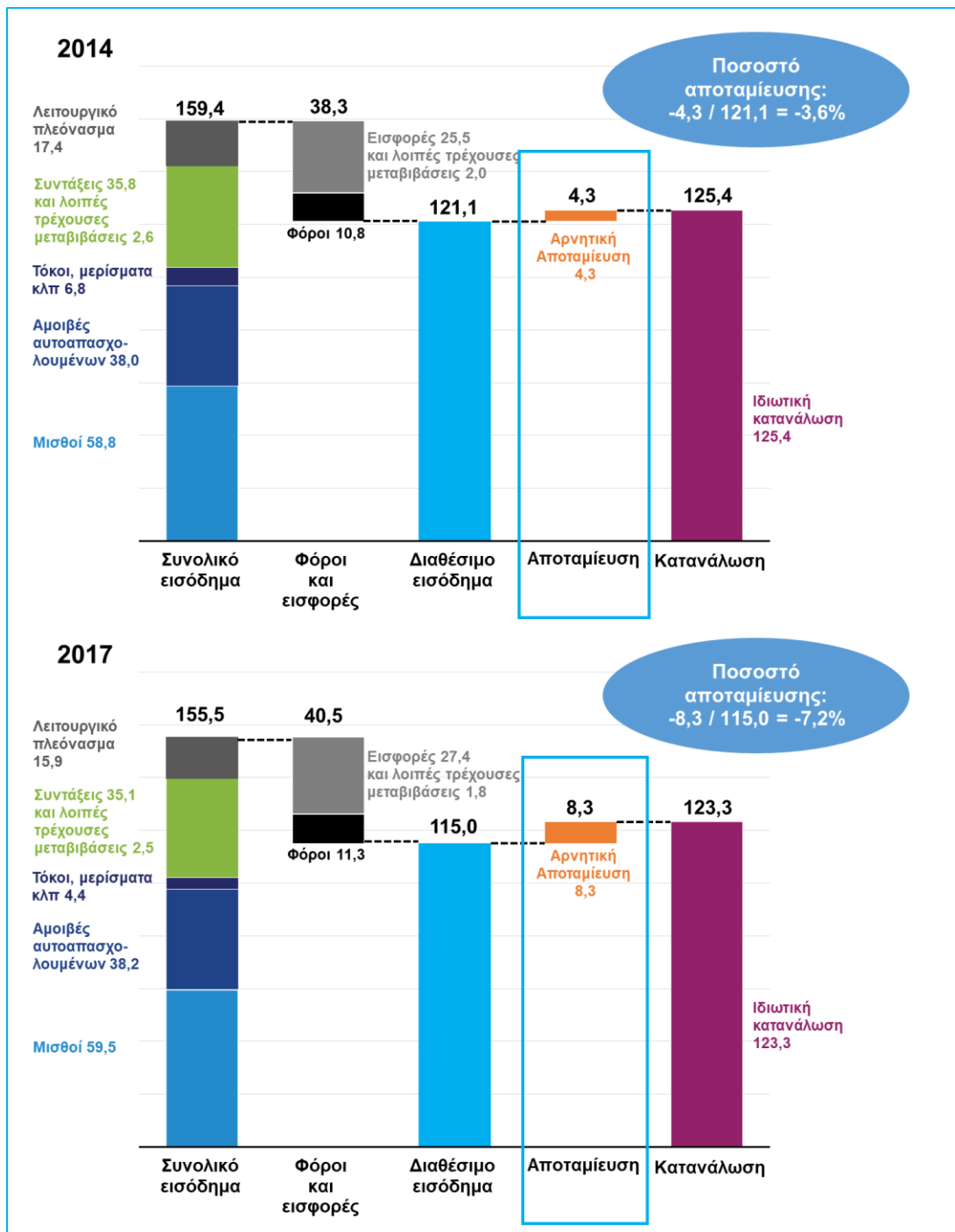
αλλά και της συσσωρευμένης αποταμίευσης τους κατευθύνεται για να στηριχθούν τα εγγόνια τους και οι οικογένειές τους).

Πέραν, όμως, αυτού, διαπιστώνεται μια γενικευμένη αδυναμία αποταμίευσης ακόμη και στις πιο παραγωγικές ηλικίες, καθώς τα εισοδήματα μειώθηκαν σημαντικά. Η αδυναμία αποταμίευσης, ιδίως εάν συνεχισθεί για πολλά ακόμη χρόνια, προφανώς θα επηρεάσει αρνητικά το επίπεδο κατανάλωσης των ανθρώπων που σήμερα βρίσκονται στις πιο παραγωγικές ηλικίες, όταν οι άνθρωποι αυτοί γίνουν συνταξιούχοι. Όχι μόνο οι αποταμιεύσεις τους θα είναι χαμηλές, αλλά και οι συντάξεις τους θα είναι μειωμένες, και, έτσι, η κατανάλωση θα συμπιέζεται και από τις δύο πλευρές.

Στα δύο εξεταζόμενα χρόνια 2010 και 2016, το ποσοστό αποταμίευσης των νοικοκυριών διαμορφώθηκε σε +1,8% και -6,9% αντιστοίχως. Το αρνητικό ποσοστό αποταμίευσης των νοικοκυριών αποτυπώνει τις ασυνέχειες στην καταναλωτική/ αποταμιευτική συμπεριφορά που έφερε η προσαρμογή της οικονομίας μέσω της μεγάλης ύφεσης και της υπερφορολόγησης της οικονομίας στα χρόνια των Μνημονίων. Τα μεγέθη, όμως, ενσωματώνουν και την επίδραση της γήρανσης του πληθυσμού, καθώς για όσους δουλεύουν το ποσοστό αποταμίευσης μειώνεται όπως γερνούν, ενώ για όσους συνταξιοδοτούνται γίνεται αρνητικό.

Σημειώνεται ότι στα δύο εξεταζόμενα χρόνια 2010 και 2016, το ποσοστό αποταμίευσης των νοικοκυριών διαμορφώθηκε σε +1,8% και -6,9% αντιστοίχως. Το αρνητικό ποσοστό αποταμίευσης των νοικοκυριών αποτυπώνει τις ασυνέχειες στην καταναλωτική/ αποταμιευτική συμπεριφορά που έφερε η προσαρμογή της οικονομίας μέσω της μεγάλης ύφεσης και της υπερφορολόγησης της οικονομίας στα χρόνια των Μνημονίων. Τα μεγέθη, όμως, ενσωματώνουν και την επίδραση της γήρανσης του πληθυσμού, καθώς για όσους δουλεύουν το ποσοστό αποταμίευσης μειώνεται όπως γερνούν, ενώ για όσους συνταξιοδοτούνται γίνεται αρνητικό. Σημειώνεται εν προκειμένω ότι, ενώ το ποσοστό των νοικοκυριών με αρχηγό οικογένειας άνω των 65 ετών αποτελεί το 31,9% του συνόλου των νοικοκυριών το 2010, το ποσοστό αυτό διαμορφώνεται σε 36,1% το 2016. Τα αντίστοιχα ποσοστά για τα νοικοκυριά μέχρι 44 ετών ήταν 30,7% το 2010 και 25,8% το 2016.

Πάντως, η μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος δεν φαίνεται να έχει οδηγήσει σε αναλογικά παρόμοια πτώση της κατανάλωσης, όπως προβλέπει και η θεωρία του «μόνιμου» εισοδήματος, δηλαδή η κατανάλωση τείνει να είναι πιο σταθερή από το εισόδημα. Με βάση στοιχεία εθνικών λογαριασμών, σημειώνεται ότι μεταξύ 2009 και 2017 και σε μακροοικονομικό επίπεδο, ενώ το διαθέσιμο εισόδημα μειώθηκε κατά -34%, η ιδιωτική κατανάλωση μειώθηκε μόνο κατά -24% (μεγέθη που δεν διαφέρουν ουσιαστικά από τα στοιχεία που παρουσιάσθηκαν πιο πάνω με βάση στοιχεία της Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών). Βεβαίως, η κατανάλωση στηρίζεται από την συσσωρευμένη αποταμίευση, και, αργά ή γρήγορα, τα περιθώρια στήριξης θα στενεύουν, εάν δεν δημιουργείται νέος πλούτος. Και για αυτό το λόγο είναι εκ των ων ουκ άνευ η ισχυρή και σε μόνιμη βάση επανεκκίνηση της ελληνικής οικονομίας, ώστε να δημιουργείται απασχόληση και εισοδήματα που να στηρίζουν την κατανάλωση, και να επιτρέπουν την ανασυγκρότηση του πλούτου που έχει αναλωθεί στη στήριξη της κατανάλωσης στα χρόνια της κρίσης.

Δ02: Διαθέσιμο εισόδημα, κατανάλωση και αποταμίευση νοικοκυριών (τρέχουσες τιμές)
(ΕΛΣΤΑΤ, Τριμηνιαίοι Μη Χρηματοοικονομικοί Λογαριασμοί Θεσμικών Τομέων, Q4 2017)

Σημ.: Στο λειτουργικό πλεόνασμα περιλαμβάνονται ενοίκια, απασβέσεις και τεκμαρτά εισοδήματα ιδιοκατοίκησης.

Σημειώνεται, τέλος, ότι οι παραπάνω τάσεις αποτυπώνονται και στην εξέλιξη του ποσοστού αποταμίευσης των νοικοκυριών ως ποσοστού του διαθέσιμου εισοδήματος, που μειώνεται με την έναρξη της κρίσης, για να μηδενισθεί το 2012 και να γίνει αρνητικό έκτοτε. Το 2017 το ποσοστό αποταμίευσης των νοικοκυριών διαμορφώθηκε στο χαμηλότερο επίπεδο της σύγχρονης οικονομικής ιστορίας της

χώρας (-7,2%), αν και φαίνεται να σταθεροποιείται πλέον με την επερχόμενη ανάκαμψη της οικονομίας. Εν προκειμένω, η επίπτωση του 3^{ου} Μνημονίου στο διαθέσιμο εισόδημα και την ιδιωτική κατανάλωση, και κατ' επέκταση, στην αποταμίευση των νοικοκυριών, ήταν ιδιαίτερως μεγάλη. Μεταξύ 2014 και 2017 (Δ02), το συνολικό ακαθάριστο εισόδημα των νοικοκυριών μειώθηκε κατά -€3,9 δισ., κυρίως λόγω μείωσης του λειτουργικού πλεονάσματος κατά -€1,5 δισ.

	2014	2017	%Δ
Μισθοί	58.816,5	59.543,0	1,2%
Αμοιβές αυτοαπασχολουμένων	38.013,2	38.157,9	0,4%
Λειτουργικό πλεόνασμα	17.372,6	15.887,2	-8,5%
Τόκοι, μερίσματα κλπ	6.764,8	4.409,4	-34,8%
Συντάξεις	35.838,8	35.065,2	-2,2%
Λοιπές τρεχ. μεταβιβάσεις	2.640,2	2.456,4	-7,0%
Φόροι	10.779,5	11.252,8	4,4%
Εισφορές	27.543,0	29.257,5	6,2%
Διαθέσιμο εισόδημα	121.123,5	115.008,9	-5,0%
Αποταμίευση	-4.317,4	-8.287,4	92,0%
Ιδιωτική κατανάλωση	125.440,6	123.296,3	-1,7%

Δ03: Διαθέσιμο εισόδημα, κατανάλωση και αποταμίευση νοικοκυριών (τρέχουσες τιμές)
(ΕΛΣΤΑΤ, Τριμηνιαίοι Μη Χρηματοοικονομικοί Λογαριασμοί Θεσμικών Τομέων, Q4 2017)

Σημ.: Στο λειτουργικό πλεόνασμα περιλαμβάνονται ενοίκια, αποσβέσεις και τεκμαρτά εισοδήματα ιδιοκατοίκησης.

(περιλαμβάνονται οι αποσβέσεις κατοικιών και εγκαταστάσεων παγίων των ελεύθερων επαγγελματιών- μείωση κατά -€1,2 δισ.-, καθώς και πραγματικά, και τεκμαρτά λόγω ιδιοκατοίκησης, ενοίκια) και των τόκων, μερισμάτων, κλπ. κατά -€2,4 δισ. Ταυτόχρονα, οι συντάξεις και οι τρέχουσες μεταβιβάσεις (αποζημιώσεις εκτός κρατικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης) εμφανίζονται μειωμένες κατά -€957 εκατ., ενώ οι αμοιβές των μισθωτών και των ελεύθερων επαγγελματιών αυξημένες κατά €727 εκατ. και κατά €145 εκατ. αντιστοίχως (Δ03). Σε αυτή, λοιπόν, την αμετάβλητη περίπου φορολογική βάση μισθωτών, ελεύθερων επαγγελματιών και συνταξιούχων (μειωμένη κατά -€85 εκατ.), οι φόροι αυξήθηκαν κατά €473 εκατ. σε €11,3 δισ. και οι εισφορές (πραγματικές εργοδοτών και εργαζομένων συν τεκμαρτές εργοδοτών, καθώς και ασφάλιστρα εκτός κρατικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης) κατά €1.715 εκατ. σε €29,3 δισ., αντιπροσωπεύοντας συνολικά το 30% των αντίστοιχων εισοδημάτων το 2017 έναντι 28,3% το 2014. Το αποτέλεσμα των ανωτέρω ήταν να μειωθεί το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών κατά -€6,1 δισ. σε €115,7 δισ. το 2017. Την ίδια περίοδο, η ιδιωτική κατανάλωση μειώθηκε κατά -€2,1 δισ. σε €123,3 δισ. το 2017, και, συνεπώς, η αρνητική αποταμίευση των νοικοκυριών αυξήθηκε κατά €4 δισ. σε -€8,3 δισ. το 2017. Η αρνητική αυτή αποταμίευση θα αρχίσει να μειώνεται όταν αρχίσουν να αυξάνονται τα εισοδήματα και, βεβαίως, όταν αρχίσει η εφορία να μην τα «απαλλοτριώνει» σε μορφή φόρων και εισφορών.

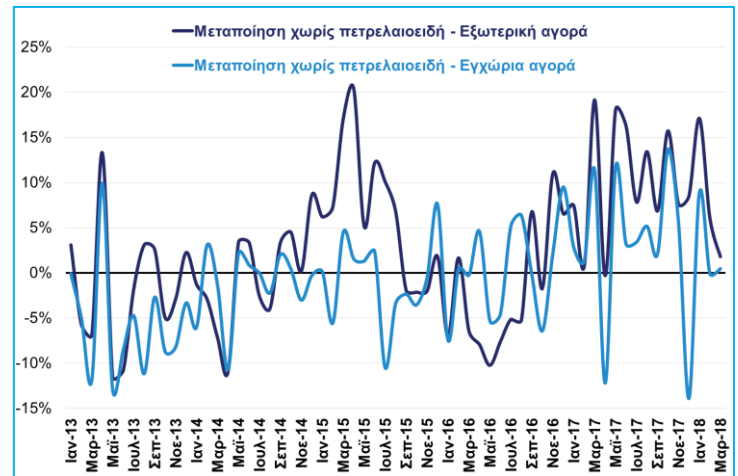
Το 2017 το ποσοστό αποταμίευσης των νοικοκυριών διαμορφώθηκε στο χαμηλότερο επίπεδο της σύγχρονης οικονομικής ιστορίας της χώρας (-7,2%), αν και φαίνεται να σταθεροποιείται πλέον με την επερχόμενη ανάκαμψη της οικονομίας. Εν προκειμένω, η επίπτωση του 3ου Μνημονίου στο διαθέσιμο εισόδημα και την ιδιωτική κατανάλωση, και κατ' επέκταση, στην αποταμίευση των νοικοκυριών, ήταν ιδιαίτερως μεγάλη.

Οικονομικές εξελίξεις

Βιομηχανικές πωλήσεις: Ανοδικά για 3^ο συνεχόμενο μήνα κινήθηκε ο κύκλος εργασιών στη βιομηχανία τον Μάρτιο του 2018, με τη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών να καταγράφει αύξηση +1,0%, επιπλέον αύξησης +14,1% τον Μάρτιο του 2017 και +4,6% συνολικά το διάστημα Ιαν – Μαρ 2018, επιπλέον αύξησης +6,6% το αντίστοιχο διάστημα του 2017. Η ενίσχυση των πωλήσεων της μεταποίησης πλην πετρελαιοειδών κατά το 1^ο τρίμηνο του 2018, οφείλεται κυρίως στην εξωτερική αγορά (+7,5%, επιπλέον αύξησης +9,4% το 1^ο τρίμηνο του 2017), ενώ στην εγχώρια αγορά ο ρυθμός αύξησης των πωλήσεων ήταν μικρότερος (+2,7%, επιπλέον αύξησης +5,6% το 1^ο τρίμηνο του 2017, **Δ04**). Οι κλάδοι που συνέβαλλαν θετικά στη μεταβολή του γενικού δείκτη το 1^ο τρίμηνο του 2018 (+6,5%), ήταν κυρίως η παραγωγή βασικών μετάλλων (+21,5%, επιπλέον αύξησης +16% το 1^ο τρίμηνο του 2017) χαρτιού και προϊόντων από χαρτί (+15,6%, επιπλέον αύξησης +0,2% το 1^ο τρίμηνο του 2017), φαρμάκων (+11,7%, επιπλέον αύξησης +6,4% το 1^ο τρίμηνο του 2017) και μηχανημάτων (+11,7%, επιπλέον αύξησης +13,6% το 1^ο τρίμηνο του 2017).

Δ04: Δείκτης κύκλου εργασιών στη βιομηχανία (ΕΛΣΤΑΤ, Μαρ. 2018)

Αντίθετα, μείωση παρουσίασαν οι βιομηχανικές πωλήσεις στους κλάδους τροφίμων, ποτών και καπνού (-1,4%, -0,2% και -11,3% αντίστοιχα), παραγωγής μη μεταλλικών ορυκτών (-3,2%) και κατασκευής μεταλλικών προϊόντων (-5,1%), έπειτα όμως από σημαντική άνοδο στους περισσότερους από αυτούς κατά το 1^ο τρίμηνο του 2017 (**Δ05**).

Ο ρυθμός αύξησης των πωλήσεων στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών αποδυναμώθηκε τον Φεβρουάριο (+2,4%) και τον Μάρτιο (+1%) του 2018 σε σύγκριση με τον Ιανουάριο του 2018 (+12,2%),

Δ05: Μεταβολή κύκλου εργασιών στη βιομηχανία (ΕΛΣΤΑΤ, Μαρ. 2018)

Γενικός δείκτης	11,8%	24,9%	6,5%
Ορυχεία	18,0%	34,9%	5,3%
Μεταποίηση	11,7%	24,8%	6,5%
Πετρελαιοειδή	23,7%	67,4%	9,3%
Μεταποίηση χωρίς πετρελαιοειδή	5,2%	6,6%	4,6%
Τρόφιμα	0,2%	3,0%	-1,4%
Ποτά	0,4%	6,8%	-0,2%
Καπνός	-8,4%	-8,0%	-11,3%
Κλωστοϋφαντουργικές ύλες	6,2%	5,4%	4,5%
Είδη ένδυσης	-3,7%	3,4%	-1,6%
Δέρματα - είδη υπόδησης	-9,4%	0,3%	-0,9%
Ξύλο και φελλός	6,3%	20,9%	-0,8%
Χαρτί και προϊόντα από χαρτί	4,6%	0,2%	15,6%
Εκτυπώσεις	-12,0%	-9,6%	-0,4%
Χημικά προϊόντα	4,6%	1,5%	2,8%
Φάρμακα	11,3%	6,4%	11,7%
Πλαστικά	3,0%	3,2%	-0,2%
Μη μεταλλικά ορυκτά	2,9%	8,7%	-3,2%
Βασικά μέταλλα	21,9%	16,0%	21,5%
Μεταλλικά προϊόντα	3,8%	17,8%	-5,1%
Ηλεκτρονικοί υπολογιστές	14,3%	37,4%	5,2%
Ηλεκτρολογικός εξοπλισμός	10,4%	16,4%	8,7%
Μηχανήματα και είδη εξοπλισμού	2,3%	13,6%	11,7%
Μηχανοκίνητα οχήματα	21,3%	197,1%	-7,7%
Λοιπός εξοπλισμός μεταφορών	-26,5%	-27,8%	-15,0%
Έπιπλα	-1,0%	-5,4%	20,6%
Άλλες μεταποιητικές δραστηριότητες	6,4%	8,1%	7,5%
Επισκευή και εγκατάσταση μηχανημάτων	8,8%	9,2%	4,1%

ακολουθώντας την κάμψη της βιομηχανικής παραγωγής κατά -0,5% το δίμηνο Φεβ – Μαρ 2018, έπειτα από 7 μήνες έντονα ανοδικής πορείας, και την υποχώρηση του κλίματος στη βιομηχανία τον Μάρτιο του 2018. Πάντως, οι επιχειρηματικές προσδοκίες στη βιομηχανία παρουσίασαν ελαφρά ανάκαμψη τον Απρίλιο του ίδιου έτους, ενώ οι προοπτικές για την εξέλιξη της παραγωγής και της απασχόλησης στον κλάδο είναι θετικές.

Ισοζύγιο πληρωμών: Βελτίωση παρουσίασε το ισοζύγιο αγαθών τον Μάρτιο του 2018, κυρίως λόγω της αύξησης των εξαγωγών καυσίμων (+11,9%) και της ταυτόχρονης μείωσης των αντίστοιχων εισαγωγών (-21,2%), ενώ και οι εξαγωγές χωρίς καύσιμα και πλοία σημείωσαν άνοδο (+7%). Το έλλειμμα του ισοζυγίου αγαθών χωρίς καύσιμα συρρικνώθηκε, καθώς οι σχετικές εξαγωγές αυξήθηκαν με ταχύτερο ρυθμό (+11,5% σε τρέχουσες και +10,8% σε σταθερές τιμές), απ' ό,τι οι αντίστοιχες εισαγωγές (+3,1% σε τρέχουσες και +3,2% σε σταθερές τιμές). Παράλληλα, οι εισπράξεις από τουρισμό και μεταφορές ενισχύθηκαν κατά +28,2% και +4,2% αντίστοιχα, ενώ οι εισπράξεις από λοιπές υπηρεσίες μειώθηκαν κατά -10,1%. Η βελτίωση του ισοζυγίου αγαθών, ιδίως των καυσίμων, συνέβαλλε κατά το μεγαλύτερο μέρος στη μείωση του συνολικού ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαίων κατά €482 εκατ. σε σχέση με τον Μάρτιο του 2017. Σημειώνεται ότι οι καθαρές εισπράξεις από ταξιδιωτικές υπηρεσίες κατέγραψαν

άνοδο (+48,2%), με τις αφίξεις να αυξάνονται κατά +12,8%, ενώ το πλεόνασμα στο ισοζύγιο μεταφορών μειώθηκε λόγω της επιδείνωσης του ισοζυγίου θαλάσσιων μεταφορών κατά -5,8%.

Συνολικά, κατά το 1^ο τρίμηνο του 2018, οι εξαγωγές αγαθών χωρίς καύσιμα και πλοία αυξήθηκαν κατά +12,9%, ενώ η βελτίωση του ισοζυγίου καυσίμων συνέβαλε στον περιορισμό του ισοζυγίου αγαθών κατά €476 εκατ. (-€1.480,5 εκατ. το 1^ο τρίμηνο του 2018 από -€1.956,7 εκατ. το 1^ο τρίμηνο του 2017). Την ίδια ώρα, οι εισπράξεις από τουρισμό και μεταφορές αυξήθηκαν κατά +13,8% και +8,6% αντίστοιχα, ενώ από τις λοιπές υπηρεσίες μειώθηκαν κατά -3,6% (**Δ06**). Επιπρόσθετα, οι τουριστικές αφίξεις αυξήθηκαν κατά +12,8%.

Ειδικότερα, όσον αφορά στις τουριστικές αφίξεις, κατά το 1^ο τρίμηνο του 2018 ανήλθαν σε 1.8 εκατ., έναντι 1.6 εκατ. το 1^ο τρίμηνο του 2017, με την κίνηση μέσω αεροδρομίων να παρουσιάζει αύξηση κατά +8,9% και μέσω οδικών σταθμών κατά +18,6%. Οι αφίξεις από τις χώρες της ΕΕ-28 αυξήθηκαν κατά +12,0%, ενώ οι αφίξεις από τις χώρες εκτός της ΕΕ-28 αυξήθηκαν κατά +13,9%.

Αναφορικά με τις ξένες άμεσες επενδύσεις, οι καθαρές εισροές ανήλθαν σε €444,5 εκατ. κατά το 1^ο τρίμηνο του 2018, έναντι €622,7 εκατ. το αντίστοιχο τρίμηνο του 2017 και €480,6 εκατ. το 2016.

	(€ εκατ.)			Μάρτιος		
	2017	2018	%Δ	2017	2018	%Δ
Ισοζύγιο αγαθών	-5.055,3	-4.888,3	-3,3%	-1.956,7	-1.480,5	-24,3%
Εξαγωγές χωρίς καύσιμα και πλοία	4.680,0	5.282,7	12,9%	1.842,7	1.972,5	7,0%
Εξαγωγές καυσίμων	1.974,3	2.291,7	16,1%	732,3	819,5	11,9%
Εισαγωγές χωρίς καύσιμα και πλοία	8.383,1	9.123,8	8,8%	3.190,6	3.310,5	3,8%
Εισαγωγές καυσίμων	3.272,4	3.370,5	3,0%	1.306,2	1.028,7	-21,2%
Εισαγωγές πλοίων	110,9	105,1	-5,2%	37,6	18,5	-50,8%
Εισπράξεις από υπηρεσίες	3.585,4	3.788,2	5,7%	1.314,6	1.362,1	3,6%
Τουρισμός	489,4	557,2	13,8%	196,8	252,3	28,2%
Μεταφορές	2.014,7	2.188,4	8,6%	735,6	766,4	4,2%
Άλλες υπηρεσίες	1.081,3	1.042,6	-3,6%	382,3	343,5	-10,1%
Εισροές από ΕΕ	826,3	811,2	-1,8%	101,3	118,8	17,3%
Τρέχουσες	558,6	626,0	12,1%	100,8	117,8	16,9%
Κεφαλαιακές	267,7	185,2	-30,8%	0,6	1,0	83,0%
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών*	-2.546,9	-2.647,4	3,9%	-1.429,4	-947,5	-33,7%

* Περιλαμβάνονται οι κεφαλαιακές μεταβιβάσεις.

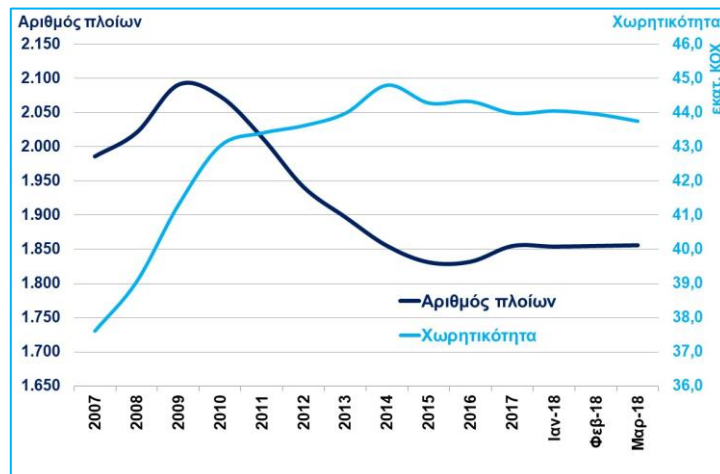
**Δ06: Βασικά
μεγέθη ισοζυγίου
τρεχουσών
συναλλαγών
(Τράπεζα της
Ελλάδος, Μαρ.
2018)**

Εμπορικός στόλος: Αύξηση κατά +0,2% σε ετήσια βάση παρουσίασε η δύναμη του ελληνικού εμπορικού στόλου τον Φεβρουάριο του 2018, ενώ η χωρητικότητα υποχώρησε κατά -2,8%. Ειδικότερα, ο αριθμός των πλοίων ανήλθε σε 1.856 τον Μάρτιο 2018, έναντι 1.855 τον προηγούμενο μήνα και 1.852 τον Μάρτιο του 2017, ενώ η ολική χωρητικότητα διαμορφώθηκε σε 43,8 εκατ. ΚΟΧ, έναντι 44,0 εκατ. ΚΟΧ τον προηγούμενο μήνα και 45,0 εκατ. ΚΟΧ τον Μάρτιο του 2017. Από το 2016 ο αριθμός των πλοίων κινείται ελαφρά ανοδικά, χωρίς όμως να έχει ακόμα αναπληρώσει τις απώλειες της περιόδου 2009 – 2015, ενώ η χωρητικότητα δεν έχει μεταβληθεί ουσιαστικά (**Δ07**). Η έστω και μικρή αύξηση που παρατηρείται στη δύναμη του ελληνικού εμπορικού στόλου από το 2016 και ιδίως από τις αρχές του 2017, σε συνδυασμό με τη σταδιακή αποκατάσταση των εισπράξεων από τις μεταφορές, καταδεικνύουν σταθεροποίηση των συνθηκών στη ναυτιλία.

Ληξιπρόθεσμες οφειλές ιδιωτών: Τα ληξιπρόθεσμα χρέη των ιδιωτών προς το κράτος επανήλθαν σε φυσιολογικά, για τη μετά το 2017 περίοδο, επίπεδα μετά την κορύφωση του Φεβρουαρίου 2018, με τα νέα ληξιπρόθεσμα χρέη προς τις φορολογικές αρχές και τα ασφαλιστικά ταμεία να ανέρχονται σε €756 εκατ. (€2,03 δισ. το Φεβρουάριο 2018 και €658 εκατ. το Μάρτιο 2017), και τις υποχρεώσεις προς τις φορολογικές αρχές να καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος αυτών (€708 εκατ., έναντι €1,91 δισ. το Φεβρουάριο 2018 και €628 εκατ. το Μάρτιο 2017, **Δ08**). Το σύνολο των εκκρεμών ληξιπρόθεσμων οφειλών ιδιωτών ανέρχεται σε €101,7 δισ., εκ των οποίων τα €14,1 δισ. Αξιολογούνται ως ανείσπρακτα, €10,6 δισ. αφορούν ΔΕΚΟ κλπ και €13,7 δισ. πτωχευμένα νομικά πρόσωπα.

Δ07: Δύναμη ελληνικού εμπορικού στόλου
(ΕΛΣΤΑΤ, Μαρ. 2018)

Δ08: Νέες ληξιπρόθεσμες οφειλές ιδιωτών προς το κράτος
(ΑΑΔΕ Μαρ. 2018)

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

€368 δισ.

67% συνόλου*

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ

€60 δισ.

51% συνόλου**

ΠΩΛΗΣΕΙΣ

€62 δισ.

43% συνόλου*

ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ

€2,4 δισ. **

30% συνόλου**

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ

190.000

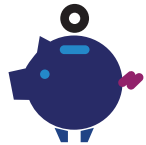
11% συνόλου ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

ΜΙΣΘΟΙ

€4,8 δισ.

20% συνόλου***

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ

€2,1 δισ.

20% συνόλου***

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ

€0,8 δισ.

29% συνόλου****

* 20.500 δημοσιευμένοι ισολογισμοί χρήσης 2015 που περιλαμβάνονται στη βάση της ICAP

** σύνολο κερδών κερδοφόρων επιχειρήσεων

*** % επί του συνόλου τακτικών αποδοχών (χωρίς bonus και υπερωρίες)/ασφαλιστικών εισφορών ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

**** % επί του συνόλου εσόδων από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει. Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα

T: 211 5006 000

F: 210 3222 929

E: info@sev.org.gr

www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh

B-1000 Bruxelles

T: +32 (0) 2 662 26 85

E: kdiamantouros@sev.org.gr

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ
ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

